

„Brzdęk” propozycje planu pracy oraz zajęć

Temat przewodni: kłamanie

Ilość spotkań: 4 po 45 min

(o długości i ilości spotkań więcej przeczytasz w *Pomocniczku*)

Jeśli pracujesz z pacynką, podział Waszych ról zależy od Ciebie. Kursywą zaznaczone są propozycje wypowiedzi nauczyciela lub/i pacynki. Kto je wypowiada, decydujesz sam/a. Podobnie – kto czyta lub opowiada tekst. W podjęciu decyzji związanych z prowadzeniem zajęć może pomóc Ci lektura *Pomocniczka* zamieszczonego na stronie. Sugerujemy zapoznać się z jego zawartością, zanim zaczniesz pracować. Niektóre sformułowania zawarte w scenariuszach mogą być niejasne bez tej lektury.

Część zajęć prezentujemy wariantywnie – do wyboru. Te, których nie wykonasz w danym momencie możesz przeprowadzić na innym spotkaniu z „Opowieściami z Pacynkowa” lub w trakcie innych Waszych zajęć.

Zestaw materiałów podany przed każdym scenariuszem odnosi się do wszystkich ćwiczeń. Ich ostateczny dobór zależy od tego, na co się zdecydujesz.

Nauczyciel/ka lub pacynka może również wykonać zaproponowane przez nas zadania plastyczne.

RAMOWY PLAN PRACY

Spotkanie I

Kilka słów o wyrzutach sumienia

Spotkanie II

Jak się przyznać?

Spotkanie III

Co to znaczy „honor”?

SZCZEGÓŁOWY PLAN PRACY

Spotkanie I Kilka słów o wyrzutach sumienia

TEKST

- Monika Staniszevska „Brzdęk” część I dostępny w panelu.

MATERIAŁY – ich ostateczny dobór uzależniony jest od wyboru ćwiczenia:

- plastikowe worki
- książki
- ziarna fasoli
- papier w formacie A4
- kredki
- farby
- kolorowe gazety
- klej
- nożyczki

Propozycja planu zajęć:

1. Ćwiczenie wstępne, rytuał rozpoczęcia lub pytanie o samopoczucie. W *Pomocniczku* piszemy o tzw. rytuałach rozpoczęcia – możesz, ale nie musisz ich wykonywać.
2. Porozmawiaj z dziećmi o tym, czy zdarza im się kłamać i dlaczego to robią.
3. Pacynka czyta lub opowiada tekst „Brzdęk” (I część). Tekst możesz czytać wraz z przerywnikami (pytaniami zadawanym w trakcie tekstu). Propozycje naszych pytań znajdziesz w dziale *Opowieść z pytaniami*.
4. Zakończ lekturę informacją, że jest to I-a część opowieści. Zapytaj dzieci, co myślą, że będzie dalej. Postaraj się te odpowiedzi zapamiętać do przyszłych zajęć.
5. Zapytaj dzieci, co odczuwa Tomek w tej sytuacji. Wprowadź pojęcie *wyrzuty sumienia*. Zapytaj, czy dzieci wiedzą, co to takiego – jak się je odczuwa, w jakich sytuacjach? Czy dzieci mają jakieś pomysły, jak można się pozbyć tych nieprzyjemnych „wyrzutów”?
6. Wykonaj jedno z ćwiczeń do wyboru lub obydwie:
  - Narysujcie „wyrzuty sumienia” lub zróbcie kolaż z gazetowych wycinków.

- Spróbujcie poczuć, jak ciężą wyrzuty sumienia. Rozdaj dzieciom plastikowe worki. Poniżej przywołujemy fragmenty tekstu, kiedy Tomek ma okazję powiedzieć prawdę, ale się nie przyznaje. Odczytaj je powoli i przy każdym zdaniu włóżcie do swoich worków jedną książkę. Będzie obrazowała ciężar jaki mamy na sumieniu. Po zakończeniu lektury z torbami pełnymi „wyrzutów sumienia” spróbujcie pobawić się swobodnie – np. w berka lub śpiewać i tańczyć dowolny płas wymagający wielu gestów.

Porozmawiajcie o tym, czy wygodnie cokolwiek robić z takim ciężarem?

OTO FRAGMENTY – możesz je odczytać lub przywołać własnymi słowami.

Tomek wraca ze szkoły i wita go zaniepokojona mama:

- *Co tak długo, Tomku? Stało się coś? – zapytała z niepokojem.*
- *Nic się nie stało, mamo, dlaczego od razu myślisz, że coś się stało? – odparłem zdenerwowany, a sumienie ukuło mnie boleśnie gdzieś w okolicy serca, a może żołądka? Nie wiem dokładnie, ale na pewno nie było to przyjemne.*

Do mamy Tomka przysłała sąsiadka Pani Gruszecka, zapytać, czy to nie Tomek był sprawcą zbitia szyby:

- *A stało się, stało... – odparła sąsiadka. – Syn może coś pani mówił? – dodała i łypnęła na mnie podejrzliwie. Nerwowo przełknąłem ślinę.*
- *Tomek? – zdziwiła się mama.*
- *Ja? – wykrzyknąłem, udając zdumienie.*

Tomek ponownie zaprzecza, że ma cokolwiek wspólnego ze zbitą szybą:

- *Byłem przecież w szkole!*
- *To prawda – ucieszyła się mama. – Tomek rzeczywiście był w szkole, dopiero co wrócił.*
- *I nie było cię tu wcześniej? – pani Gruszecka nie dawała za wygraną.*
- *Nie, a dlaczego pani sądzi, że byłem? – zapytałem z przestrawieniem.*
- *Ja nic nie sądzę, ja tylko pytam... – odparła sąsiadka.*

Mama opowiada całą historię tacie, a Tomek to słyszy:

- *Gdyby wiedziała, że to ja jestem tym łobuzem... Na samą myśl poczułem ucisk w żołądku. Było mi wstyd i bałem się.*
- *Nie dam rady się przyznać – pomyślałem.*

- Inny wariant powyższego ćwiczenia to wkładanie do kapci ziarenek fasoli. Na koniec rozmowa, czy wygodnie chodzić, biegać i tańczyć z takimi „wyrzutami sumienia” w kapciach?

Spotkanie II **Jak się przyznać?**

TEKST

- Monika Staniszevska „Brzdęk” część II dostępny w panelu.

MATERIAŁY – ich ostateczny dobór uzależniony jest od wyboru ćwiczenia:

- tablica magnetyczna lub karton (najlepiej format A2)
- po dwa zestawy ikon emocji, które znajdziesz w naszym panelu
- papier do rysowania, farby, kredki, inne materiały plastyczne

Propozycja planu zajęć:

1. Ćwiczenie wstępne, rytuał rozpoczęcia lub pytanie o samopoczucie. W *Pomocniczku* piszemy o tzw. rytuałach rozpoczęcia – możesz, ale nie musisz ich wykonywać.
2. Przypomnijcie sobie pokrótce treść części I i Wasze przypuszczenia, co będzie dalej. Przypomnij ćwiczenie o wyrzutach sumienia.
3. Pacynka czyta lub opowiada tekst „Brzdęk” (II część). Tekst możesz czytać wraz z przerywnikami (pytaniami zadawanym w trakcie tekstu). Propozycje naszych pytań znajdziesz w dziale *Opowieść z pytaniami*.
4. Każdemu dziecku rozdaj po dwa zestawy ikon uczuć. Znajdziesz je w naszym panelu. Przypomnij dzieciom, co oznaczają kolejne buźki.
5. Podziel karton lub tablicę magnetyczną na dwie krainy: jedna z nich oznacza prawdę, druga kłamstwo. Po stronie kłamstwa poproś dzieci, by przykleiły te buźki, które kojarzą z uczuciami Tomka ukrywającego prawdę o pękniętej szybie. Po stronie prawdy – te, które są adekwatne do sytuacji wyznania prawdy.
6. Omów efekt pracy. Dopytaj o decyzje dzieci. Nie podważaj ich, nie oceniaj.
7. Jeśli masz jeszcze czas, krainy z poprzedniego zadania – jedna pełna uczuć Tomka ukrywającego prawdę, a druga uczuć towarzyszących mu po wyznaniu prawdy – dzieci mogą wypełnić kolorami, kształtami, rysunkami, które kojarzą im się z tymi krainami.

Spotkanie III **Co to znaczy „honor”?**

MATERIAŁY – ich ostateczny dobór uzależniony jest od wyboru ćwiczenia:

- wydrukuj herby z ćwiczenia graficznego dostępnego w naszym panelu dla każdego dziecka
- przybory do rysowania, malowania
- sznurek
- kreda
- przygotuj jakieś rysunki, zdjęcia o rycerzach

Propozycja planu zajęć:

1. Ćwiczenie wstępne, rytuał rozpoczęcia lub pytanie o samopoczucie. W *Pomocniczku* piszemy o tzw. rytuałach rozpoczęcia – możesz, ale nie musisz ich wykonywać.
2. Podziel salę na pół, rysując kredą linię lub kładąc sznurek. Po jednej stronie znajduje się kraina „TAK”, a po drugiej kraina „NIE”. Zadawaj dzieciom różne pytania. Dzieci (każde indywidualnie) podejmują decyzję, czy w ich przypadku odpowiedź na zadane pytanie brzmi „tak”, czy „nie” i zgodnie z tą decyzją wybierają odpowiednią krainę. Po skończonej zabawie warto porozmawiać z dziećmi, czy trudno było podejmować takie decyzje, czy trudno było ujawnić prawdę? Zapytaj, czy dzieci kłamały w tym ćwiczeniu? Dlaczego? Jeśli się przyznały, nie karz i nie upominaj za to. Pochwal, że się przyznały.

Przykładowe pytania:

- Czy zdarzyło ci się ukryć przed rodzicami, że coś popsuleś/aś, zniszczyłeś/aś?
- Czy zdarzyło ci się kiedyś użyć brzydkiego słowa?
- Czy zawsze odrabiasz prace domowe?
- Czy zdarzyło ci się mimo zakazu rodziców oglądać w telewizji niedozwolony dla dzieci film lub program?
- Czy zdarzyło ci się opowiedzieć kolegom jakąś zmyśloną historię?
- Czy oszukiwałeś kiedykolwiek w grze?
- Czy na wszystkie pytania w tej zabawie odpowiedziałeś prawdę?

Ułóż własne pytania.

3. Porozmawiaj z dziećmi o tym, że kłamstwo dotyczy nie tylko kłamiącego. Jak czuje się osoba okłamywana? Niech podadzą przykłady, kiedy ktoś ich okłamał i jak się czuli, gdy odkryli prawdę?

4. Spróbujcie ustalić definicję „honoru”. Co to takiego ten honor? (tłumaczymy najprościej – że jest to poczucie dumy z własnego postępowania, poczucie godności, możliwość dobrego myślenia o sobie).
5. Zapytaj dzieci o rycerzy, czy wiedzą, kto to taki. Opowiedz o kulturze rycerskiej i czym był honor dla rycerza. Przypomnij, że rycerz, aby zachować honor nie mógł być krętaczem i kłamcą, musiał odznaczać się także odwagą cywilną – miał odwagę mówić prawdę, można było na nim polegać.
6. Wykonaj ćwiczenie graficzne do tekstu wg instrukcji zamieszczonej w panelu.
7. Omów prace. Dlaczego dzieci stosowały taką, a nie inną symbolikę, oznaczenia, kolory.
8. Możecie zrobić wystawę prac.

PAMIĘTAJ:

- Dziecko uczy się od Ciebie. Staraj się dotrzymywać danego słowa, a jeśli się to nie uda, przeproś i podaj powód.
- Ufaj dziecku i mów mu o tym.
- Pomagaj dostrzegać prawdę, gdy zauważysz, że nie potrafi obiektywnie ocenić sytuacji.
- Nie wymuszaj przyznania się do winy – lepiej, żeby dziecko zdobyło się na to spontanicznie.
- Nie karz za powiedzenie prawdy, pochwal za odważne przyznanie się do winy.
- Bądź stały/a w swoich wymaganiach wobec dziecka i dostosowuj je do jego możliwości.
- Krytykuj niewłaściwe zachowanie, nie osobę.

Oto inne teksty literackie poświęcone tematyce kłamania:

Ferdinando Albertazzi, Sara Benecino „Kłamstwo ma krótkie nogi”,
Oscar Brenifier „Prawda według Niny”.

Ułóż własny scenariusz zajęć – chętnie zamieścimy go w naszych materiałach.